

Yazar Bilgileri Author(s)

Yüksek Lisans Öğrencisi

Zeynep KARACA

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi

Din Psikolojisi

siz.zeyneb@gmail.com

ORCID: 0009-0007-5636-104X

Künye Bilgisi

Ali Köse, *Avrupa ve İslam*.

İstanbul: İz Yayıncılık, 2024.

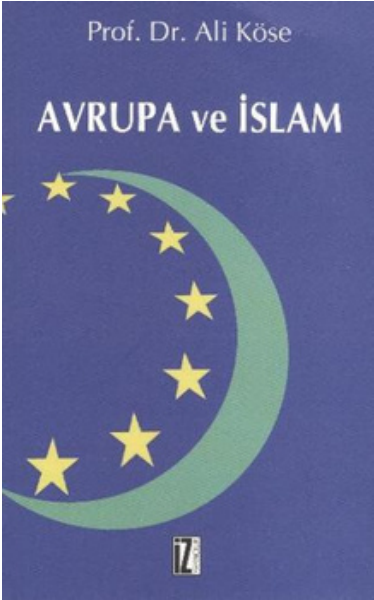
120 sayfa.

ISBN: 9789753557221.

Anahtar Kelimeler / Keywords

Din Psikolojisi / Psychology of Religion
İslamofobi / Islamophobia
Batı-İslam ilişkileri / West-Islam Relations
Sömürgecilik / Colonialism

Kitap İncelemesi / Book Review

Makale Tarihleri / History of Article

Geliş Tarihi / Received

11/01/2025

Kabul Tarihi / Accepted

26/03/2025

Atıf / Citation

Karaca, Zeynep. “ Ali Köse, Avrupa ve İslam”.
*Kitabiyat İlahiyat Araştırmaları İnceleme-
Eleştiri Dergisi* 3/1 (Haziran 2025), 107-121.

Batı ile İslam dünyası arasındaki ilişkiler tarih boyunca farklı dinamiklerle şekillenmiş, kimi zaman çatışma kimi zaman ise kültürel etkileşim ekseninde ilerleyen karmaşık bir yapı sergilemiştir. Bu ilişkinin tarihsel sürekliliği kadar, dönemsel değişimlere nasıl uyum sağladığı da önemli bir tartışma konusudur. Ali Köse, *Avrupa ve İslam* adlı eserinde bu ilişkiyi tarihsel, sosyolojik ve kültürel açılardan derinlemesine ele alarak Batı'nın İslam algısının zaman içinde nasıl şekillendiğini ve Müslüman toplumların Batı'ya yönelik tutumlarını analiz etmektedir. Kitap, Batı'nın İslam'ı nasıl konumlandığına dair kapsamlı bir çerçeve sunduğu gibi Müslüman toplumların Batı ile ilişkilerinde geliştirdiği söylemleri de sorgulamaktadır. Bu yazıda, Köse'nin temel argümanlarını ele alarak eserin güçlü ve zayıf yönlerini değerlendireceğim ve Batı-İslam ilişkisine dair sunduğu bakış açısını eleştirel bir perspektiften inceleyeceğim.

Köse'nin temel argümanlarından biri, Batı'nın İslam'ı tarih boyunca genellikle bir "öteki" olarak konumlandığı ve bu algının süreklilik arz ettiğidir. Haçlı Seferleri, Endülüs'ün düşüşü ve Osmanlı'nın Avrupa'daki ilerleyişi gibi olaylar Batı'nın İslam'a yönelik tehdit algısını pekiştirmiştir. Ancak burada önemli bir soru ortaya çıkmaktadır: Batı'nın bu algısı her dönemde aynı mı kalmıştır, yoksa zaman içinde farklı etkenlerle dönüşümüne uğramıştır? Örneğin 19. ve 20. yüzyılda sömürgecilik bağlamında gelişen İslam algısı ile günümüzdeki güvenlik odaklı yaklaşımlar arasında nasıl bir fark vardır? Köse, bu tarihsel sürekliliği vurgulasa da Avrupa içindeki farklı yaklaşımlara yeterince yer vermemektedir. Özellikle

Fransa'nın katı laiklik anlayışı ile Almanya'nın göçmen entegrasyonuna yönelik politikaları arasında belirgin farklar bulunmaktadır. Bu noktada Köse'nin, Batı'nın homojen bir yapı olmadığı gerçeğine daha fazla vurgu yapması ve İslam algısındaki çeşitliliği derinlemesine analiz etmesi beklenirdi. Ayrıca, metinde yer verilen örnekler genellikle tarihsel olaylara odaklanırken günümüz Avrupa'sındaki İslam algısına dair güncel verilere daha fazla yer verilmesi çalışmanın güncelliğini artırabilirdi.

Avrupa ve İslam, Batı'nın İslam'a yönelik tarihsel ve güncel bakış açısını detaylandıran, önemli tartışmalar sunan bir eser olarak öne çıkmaktadır. Köse'nin, Batı'nın İslam'ı homojen bir tehdit olarak algıladığı iddiası dikkat çekici olmakla birlikte Batı içindeki farklı yaklaşımlar ve Müslüman dünyasının çeşitlenen tepkileri eserde yeterince derinlemesine ele alınmamaktadır. Örneğin günümüz Avrupa'sında farklı ülkelerin göç politikaları, laiklik anlayışları ve güvenlik kaygılarının İslam algısını nasıl şekillendirdiği daha ayrıntılı incelenebilirdi. Köse'nin sunduğu tarihsel süreklilik vurgusu güçlü olsa da Batı-İslam ilişkilerinin zaman içinde nasıl değiştiği ve bu süreçte farklı aktörlerin nasıl rol oynadığı konusunda daha geniş bir çerçeveye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu noktada, yazarın Batı'daki söylemsel çeşitliliği ele alırken yalnızca belirli ülkeler üzerinden değerlendirme yapması çalışmanın kapsamını daraltmaktadır. Bununla birlikte eser, Batı-İslam ilişkileri üzerine çalışan akademisyenler ve bu konulara ilgi duyan okuyucular için değerli bir kaynak olmakla birlikte, belirli noktalarda daha fazla derinleştirme ve

karşılaştırmalı analiz gerektirmektedir. Özellikle Batı'da İslam'a yönelik algıların siyasi, sosyal ve kültürel bağlamda nasıl şekillendiğine dair daha fazla ampirik veri sunulması, eserin analitik gücünü artırabilirdi.

Kitapta dikkat çeken bir diğer tartışma, Batı'daki Müslüman göçmenlerin kimlik inşası sürecidir. Köse, göçmen Müslümanların bir yandan dinî kimliklerini korumaya çalışırken diğer yandan içinde yaşadıkları toplumlarla uyum sağlama çabası içinde olduklarını vurgulamaktadır. Ancak bu süreç, çoğu zaman Batı toplumlarının İslam'a yönelik ön yargıları ve Müslümanları homojen bir kitle olarak görmesi nedeniyle zorlaşmaktadır. Kitapta, entegrasyonun tek taraflı bir süreç olmadığı ve hem Batı'nın hem de Müslüman toplulukların karşılıklı çaba göstermesi gerektiği savunulmaktadır. Ancak, Köse'nin entegrasyon kavramını ele alışı daha çok teorik bir çerçevede kalmakta ve farklı ülkelerdeki göçmen politikalarına dair karşılaştırmalı bir analiz sunulmamaktadır. Örneğin Fransa'nın asimilasyoncu yaklaşımı ile Almanya'nın daha çok kültürel çoğulculuğa dayalı politikaları arasında nasıl bir fark olduğu ve bu farklılıkların Müslüman kimliğinin inşası üzerindeki etkilerinin ne kadar vurgulandığı belirsizdir. Bu durum, kitabın genel çerçevesinde Batı'nın tekil bir yapı gibi ele alınması izlenimini güçlendirmektedir.

Köse'nin *Avrupa ve İslam* adlı kitabı, Avrupa ile İslam arasındaki ilişkileri kapsamlı bir çerçevede analiz etmektedir. Kitap, bölümleri ve başlıklarıyla tematik bir yapıya sahip olup Avrupa'nın kültürel, dinî ve politik yapılarıyla İslam'ın Avrupa'daki mevcut durumlarını ele

almaktadır. Ancak, eserde sunulan tematik yapının analitik bir derinlik sunup sunmadığı tartışmaya açıktır. Özellikle Batı'nın İslam algısının tarihsel sürekliliğine vurgu yapılırken günümüzde göç, sekülerleşme ve küreselleşme gibi olguların bu algıyı nasıl dönüştürdüğüne dair daha kapsamlı bir tartışmaya yer verilmesi beklenirdi. Bunun yanı sıra yazarın Batı'daki farklı ülkelerin politik, sosyal ve kültürel yaklaşımlarını ele alırken bu farklılıkların İslam algısına etkisini karşılaştırmalı bir bakış açısıyla analiz etmemesi eserin kapsayıcılığını sınırlamaktadır.

Uluslararası özellikler açısından kitabın düzeni ve sunumu oldukça okunaklı olup her bir bölüm sistematik bir şekilde sunulmaktadır. Ancak, Köse'nin Avrupa ile İslam'ın küresel bağlarını çözümlerken bu ilişkileri ağırlıklı olarak Batı merkezli bir perspektiften ele alıp almadığı tartışmaya açıktır. Kitapta Avrupa'nın İslam dünyasına bakışı detaylandırılırken İslam dünyasının kendi iç dinamikleri ve Batı'ya yönelik perspektifleri daha sınırlı biçimde ele alınmaktadır. Örneğin Müslüman entelektüellerin Batı ile ilişkiler hakkındaki yorumları veya reform hareketlerinin Batı'ya yönelik bakış açıları kitapta ne derece yer almaktadır? Bu tür unsurların eserde daha fazla irdelenmesi, çalışmanın kapsamını genişletebilir ve Batı-İslam ilişkilerine daha dengeli bir yaklaşım sunabilirdi.

Kitap, Avrupa'nın İslam'a yönelik hem ilgisini hem de mesafesini tarihsel açıdan sorgulamakta ve bu süreçteki iddialarını temellendirmektedir. Köse, belirli teorik çerçeveler kullanarak argümanlarını desteklemektedir ancak kitabın hangi akademik yaklaşıma yaslandığı

konusunda daha açık bir çerçeve sunması beklenirdi. Özellikle eserin tarihsel anlatım ile sosyolojik analiz arasında nasıl bir denge kurduğu belirsiz kalmaktadır. Bu durum, kitabın akademik katkısını değerlendirmek açısından önemli bir noktadır. Yazarın tarihsel sürekliliği vurgulayan yaklaşımı güçlü olmakla birlikte, Batı-İslam ilişkilerini analiz ederken günümüz sosyal bilimler literatürüyle daha fazla diyalog kurması, eserin akademik derinliğini artırabilirdi.

Eserin hedef kitlesi akademik çevreler ve genel okuyucu kitesidir. Yazar, akademik bir üslup benimsemekle birlikte popüler okuyuculara da hitap eden bir anlatım tarzı kullanmaktadır. Bu yöntem, Köse'nin eserinin geniş bir kitleye ulaşmasını sağlamış olsa da, bazı bölümlerde akademik derinlikten ödün verildiği izlenimi uyandırmaktadır. Örneğin belirli kavramların detaylandırılmadan geçildiği veya teorik tartışmaların sınırlı kaldığı bazı kısımlar, akademik okuyucular açısından daha fazla açıklama gerektirebilir. Bu noktada, kitabın akademik çevrelere mi yoksa genel okuyucuya mı daha fazla hitap ettiği konusunda net bir denge kurulması gerekmektedir.

Köse'nin üslubunda dikkat çeken bir diğer özellik, okuyucuyu eleştirel bir düşünceye sevk etmesidir. Yazar, Batı-İslam ilişkilerini ele alırken yalnızca bir tarafı eleştirmekle kalmamakta, her iki tarafın da öz eleştiri yapması gerektiğini vurgulamaktadır. Ancak bu noktada, öz eleştiri çağrısının iki taraf için de aynı ölçüde mi yapıldığı yoksa bir tarafa daha fazla sorumluluk yüklenip yüklenmediği tartışmaya açıktır. Özellikle Batı'nın İslam'a

yönelik bakış açısındaki tarihsel süreklilik vurgulanırken, İslam dünyasının Batı'ya karşı geliştirdiği söylemlerin eserde ne kadar dengeli bir şekilde ele alındığı daha fazla sorgulanmalıdır.

Avrupa ve İslam kitabı, Batı-İslam ilişkilerine dair önemli tartışmalar sunan bir eserdir. Ancak entegrasyon süreçlerine dair farklı politikaların daha detaylı analiz edilmesi, Batı ve İslam dünyasının iç dinamiklerinin derinlemesine incelenmesi ve teorik çerçevenin daha net belirlenmesi eserin akademik katkısını güçlendirebilirdi. Köse'nin tarihsel ve sosyolojik analizleri değerli olmakla birlikte Batı-İslam ilişkilerini ele alırken farklı perspektifleri de içerecek şekilde daha geniş bir çerçeve sunması, kitabın eleştirel derinliğini artıracaktır. Özellikle göç, kimlik ve entegrasyon gibi güncel meselelerin ele alınışında Batı içindeki farklı yaklaşımlar ile Müslüman toplumların çeşitlenen tepkileri arasındaki etkileşime daha fazla yer verilmesi eseri çok boyutlu bir analize taşıyabilirdi.

Köse, kitabının ilk bölümlerinde Batı'nın İslam'a yönelik algısının tarihsel kökenlerini analiz ederek başlar. Batı'da İslam'a dair ilk algıların Haçlı Seferleri ve Endülüs İslam Medeniyeti üzerinden şekillendiğini vurgulayan yazar, bu süreçte İslam'ın Batı için bir "öteki" olarak kurgulandığını ifade eder. Batı'nın kendi kimliğini inşa sürecinde İslam'ı bir karşıtlık unsuru olarak konumlandırması, bu ötekileştirme sürecini pekiştirmiştir. Özellikle Orta Çağ Avrupası'nda İslam hem dinî hem de siyasi bir tehdit olarak algılanmış ve bu algı kilisenin kontrolündeki toplumlarda derin bir ön yargıya dönüşmüştür.

Kitabın bir diğerk önemli bölümü, modern dönemde Batı'nın İslam algısında yaşanan dönüşümlerine odaklanır. Özellikle sömürgecilik dönemi, bu algının şekillenmesinde kritik bir rol oynamıştır. Köse, Batı'nın İslam dünyasını sömürgeleştirme sürecinde geliştirdiğı söylemleri ele alarak bu söylemlerin günümüzde hâlâ nasıl etkili olduğunu tartışır. Sömürge yönetimleri altında Batı'nın, İslam'ı geri kalmışlık ve medeniyetsizlikle özdeşleştiren söylemleri modern dönemde de çeşitli biçimlerde yeniden üretilmiştir. Ancak burada Batı'nın sömürgecilik dönemi söylemlerine karşı İslam dünyasındaki entelektüel ve siyasi tepkilerin ne ölçüde ele alındığı merak konusudur. Köse'nin analizinde, Batı'nın İslam'a bakışı güçlü biçimde ele alınsa da İslam dünyasının Batı algısı ve bu algının tarihsel kökenleri gibi karşılaştırmalı analizler sınırlı kalmaktadır.

Köse, modernite ve sekülerleşmenin İslam'a yönelik algılar üzerindeki etkisini de irdelemektedir. Modernitenin dayattığı bireycilik ve sekülerleşme süreçleri, Batı için olduğu kadar İslam dünyası için de önemli bir meydan okuma oluşturmıştır. Köse'ye göre bu süreçler yalnızca Batı toplumlarında değil, İslam dünyasında da dönüşümlere yol açarak kimlik krizlerini derinleştirmiştir. Ancak burada modernite ve sekülerleşmenin İslam dünyasındaki farklı coğrafyalarda nasıl farklı tepkiler doğurduğuna dair karşılaştırmalı bir perspektifin ne kadar geliştirildiğı tartışılabilir. İslam dünyasının homojen bir yapı olmadığı göz önünde bulundurulduğunda farklı Müslüman toplumların modernleşme süreçlerine nasıl

tepki verdiğine dair daha detaylı bir analiz esere önemli bir derinlik kazandırabilirdi.

Eserin bir diğer vurgusu ise küreselleşme olgusudur. Köse, küreselleşmenin Batı'nın İslam'a yönelik algısını nasıl şekillendirdiğini ve bu algının İslam dünyasındaki yansımalarını detaylı biçimde ele almaktadır. Özellikle medya ve popüler kültür aracılığıyla İslam'ın temsillerinin nasıl üretildiği, bu temsillerin Batı'daki İslamofobi'nin artışına nasıl katkıda bulunduğu titizlikle tartışılmaktadır. Hollywood filmleri ve Batı medyasındaki İslam karşıtı söylemler, Batı toplumlarında Müslüman kimliğini marjinalleştiren ve tehdit unsuru olarak konumlandıran bir ideoloji oluşturmuştur.¹ Ancak burada, bu temsillerin İslam dünyasında nasıl karşılandığı ve Batı'dan gelen bu imgelerin Müslüman toplumlarda nasıl bir tutum oluşturduğu konusu daha fazla incelenebilirdi.

Köse'nin kitabında, İslamofobi'nin Batı toplumlarındaki yükselişi merkezi bir tartışma noktası olarak ön plana çıkar. Yazar, İslamofobi'yi yalnızca bireysel bir ön yargı olarak değil, aynı zamanda siyasi ve ekonomik bir araç olarak da ele alır. 11 Eylül saldırılarının ardından Batı toplumlarında İslamofobi'nin hızla yayılması ve bu algının devlet politikalarındaki yansımaları detaylı bir biçimde analiz edilir. Ancak burada, İslamofobi

¹ Abdulkadir Kurnaz ve Ferhat Alsancak, "Avrupa'da İslam Karşıtlığına Güncel Bakış," *Journal of Academic Social Science Studies* 15/92 (2022), 161-182.

kavramının nasıl tanımlandığı ve hangi teorik çerçeveye oturtulduğunun daha net açıklanması gerektiği söylenebilir. Örneğin İslamofobi'nin Batı'da yükselen popülist hareketler ve kimlik politikaları bağlamında nasıl ele alındığı veya hangi sosyolojik teoriler çerçevesinde incelendiği eserde daha açık biçimde belirtilmelidir. Bu noktada Köse'nin analizleri güçlü olmakla birlikte İslamofobi'nin yalnızca Batı toplumlarında değil, Müslüman topluluklar arasında yarattığı etkiler ve buna karşı geliştirilen savunma mekanizmalarına daha fazla yer verilmesi eseri daha dengeli bir analiz noktasına taşıyabilirdi.

Ali Köse'nin *Avrupa ve İslam* adlı eseri; Batı ve İslam dünyası arasındaki ilişkileri tarihsel, sosyolojik ve politik açılardan ele alan derinlikli bir çalışma olarak karşımıza çıkıyor. Kitapta Batı'nın İslam'a yönelik algılarının kökenleri, sömürgecilik ve modernleşme süreçleriyle nasıl şekillendiği titizlikle incelenirken günümüz Batı toplumlarında İslamofobi'nin yükselişi de geniş bir çerçevede ele alınıyor.

İslamofobi'nin yalnızca kültürel bir tepki değil, aynı zamanda toplumsal ve politik bir inşa süreci olduğu vurgusu eserin en dikkat çekici noktalarından biri. Köse'ye göre Batı medyası, politikacılar ve akademik çevreler özellikle Müslüman kimliğini güvenlik tehdidiyle ilişkilendirerek İslamofobik söylemleri beslemiş ve yaygınlaştırmıştır. 11 Eylül sonrası Batı'da İslam'ın şiddetle özdeşleştirilmesi yalnızca bireysel önyargılar değil, aynı zamanda devlet politikaları aracılığıyla da toplumsal

düzeyde derin ayrımcılıklara yol açmıştır.² Ancak burada Batı içinde bu algıya karşı çıkan entelektüeller, akademisyenler veya aktivist hareketlerin ne kadar yer bulduğu soru işaretidir. Batı'daki İslamofobi karşıtı söylemler ve bunların toplumsal etkilerine daha fazla yer verilmesi, eserin ele aldığı meseleye daha dengeli bir perspektif kazandırabilirdi.

Eserin güçlü yönlerinden biri, İslamofobi'nin ekonomik boyutlarını ele almasıdır. Köse, Müslüman göçmenlerin iş gücü piyasasında nasıl marjinalleştirildiğini ve bu ayrımcılığın siyasi ve ekonomik çıkarlar doğrultusunda nasıl manipüle edildiğini örnekler üzerinden açıklar. Ancak bu noktada, Avrupa'daki Müslüman iş gücünün toplumsal entegrasyonu konusunda farklı ülkelerde uygulanan politikalar arasındaki farkların daha ayrıntılı bir şekilde karşılaştırılması yerinde olurdu. Zira, Fransa gibi laikliğe sıkı sıkıya bağlı ülkeler ile Almanya gibi göçmen işçi geleneğine sahip ülkelerin yaklaşımları arasında önemli farklar vardır.

Küreselleşme ve medya temsilleri, kitabın bir diğer önemli odağıdır. Köse, Batı medyasında üretilen İslam karşıtı temsillerin İslamofobi'nin artışına nasıl katkı sağladığını detaylı bir biçimde ele alır. Özellikle Hollywood filmleri ve haber bültenlerinde İslam'ın sıklıkla şiddet ve terörle ilişkilendirilmesi Batı toplumlarında derin ön yargılar oluşturmuş, Müslüman kimliğinin

² Seyfettin Ağçoban, "Avrupa Sosyolojisi ile İslâm Teolojisi Arasında: Avrupa'da İslâm," *Erciyes Akademi* 35/3 (2021), 1075-1094.

marjinalleşmesine zemin hazırlamıştır.³ Ancak burada da Batı medyasının ötesine geçip İslam dünyasındaki medya organlarının Batı karşıtı söylemleri nasıl inşa ettiği ve bu karşılıklı algıların nasıl bir kısır döngü yarattığına dair bir analiz esere farklı bir derinlik kazandırabilirdi.

Köse'nin analizleri, Müslümanların Batı toplumlarında yaşadığı kimlik krizlerine de ışık tutuyor. Batı'da doğup büyüyen veya göçle gelen Müslüman bireylerin, dinî kimliklerini koruma ve Batı toplumuna uyum sağlama çabası arasında sıkışmış hissetmesi özellikle genç nesillerde ciddi içsel çatışmalara yol açmaktadır. Modernite ve sekülerleşme süreçlerinin İslam dünyasındaki yansımalarına dair tartışmalar ise yer yer yüzeysel kalıyor. Modernleşme süreçlerinin farklı Müslüman toplumlarda nasıl karşılandığına dair daha kapsamlı bir karşılaştırma, İslam dünyasındaki kimlik krizlerinin çok boyutlu doğasını anlamak açısından değerli olabilirdi.

Kitabın son bölümünde, Batı ve İslam dünyası arasındaki ön yargıların aşılması için birtakım çözüm önerileri sunuluyor. Köse, Batı'nın İslam'ı yalnızca bir tehdit olarak görmek yerine İslam'ın kültürel ve bilimsel katkılarını takdir etmesi gerektiğini vurgularken İslam dünyasına da Batı'yı yalnızca sömürgeci bir güç olarak görmemesi çağrısında bulunuyor. Eğitimde çeşitliliği benimsemek, medya okuryazarlığını güçlendirmek ve kültürel diyalog kanallarını artırmak gibi çözüm önerileri

³ Mohammad Naim Naimi, *Din ve Terör (Din ve Terör İlişkisinin Din Psikolojisi Açısından Değerlendirilmesi - Taliban Örneği)* (Doktora tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, 2018).

yerinde olmakla birlikte, bu önerilerin ne kadar uygulanabilir olduğu sorusu cevapsız kalıyor. Özellikle, Batı'daki siyasi atmosferin giderek daha muhafazakâr ve göçmen karşıtı bir hâl aldığı göz önünde bulundurulduğunda bu tür önerilerin pratik karşılıkları tartışılabilirdi.

Sonuç olarak *Avrupa ve İslam*, Batı ile İslam arasındaki ilişkileri yalnızca tarihsel bir bağlamda değil, günümüz siyasetinde ve toplumunda da etkisini sürdüren derinlikli süreçler üzerinden ele alan önemli bir eser. Köse'nin analitik yaklaşımı ve meseleleri çok boyutlu ele alması takdire şayan. Ancak Batı'daki İslamofobi'ye karşı geliştirilen eleştirel söylemlere ve Müslüman toplumların bu algılara karşı nasıl bir direnç geliştirdiğine daha fazla yer verilmesi, eseri daha dengeli bir analiz noktasına taşıyabilirdi. Bununla birlikte kitap, Batı ve İslam dünyası arasındaki ilişkilerin karmaşıklığını anlamak isteyenler için değerli bir kaynak sunuyor. Ali Köse'nin *Avrupa ve İslam* adlı eseri, Batı ile İslam dünyası arasındaki tarihsel, kültürel ve politik etkileşimleri kapsamlı bir şekilde inceler. Köse, 11 Eylül sonrası Batı'daki İslamofobi'nin arttığını ve bunun Müslüman göçmenlerin entegrasyonunu zorlaştırdığını vurgular. Bu, günümüzde çok kritik bir noktadır. Çünkü Batı'daki İslamofobi'nin yanı sıra, Müslümanların Batı'ya dair algıları da karmaşılaşmıştır. Kitabın dikkat çekici yönlerinden biri, Batı'nın İslam'ı tarihsel olarak "öteki" olarak konumlandırmasıdır. Bu algı, günümüzde de devam etmekte ve birçok Müslüman göçmenin kimliklerini savunma çabaları toplumsal engellerle şekillenmektedir. Köse, Batı toplumlarının daha

kapsayıcı bir politika benimsemesi gerektiğini savunur. Eğitimde çeşitliliği benimsemek ve medya okuryazarlığını geliştirmek gibi öneriler, toplumsal bilinçlenmeyi artırarak sağlıklı bir diyalog zemini oluşturabilir. Sonuç olarak *Avrupa ve İslam* kitabı, yalnızca Batı ile İslam dünyası arasındaki tarihsel çatışmaları değil, aynı zamanda bu iki dünyanın etkileşimlerini, kültürel alışverişi ve kimlik mücadelesini derinlemesine ele alır. Bu perspektif okuyucuyu sadece tarihsel ilişkilere değil, güncel toplumsal sorunlara dair düşünmeye teşvik eder.

Kaynakça

- Ağçoban, Seyfettin. "Avrupa Sosyolojisi ile İslâm Teolojisi Arasında: Avrupa'da İslâm." *Erciyes Akademi* 35/3 (2021), 1075-1094.
- Kurnaz, Abdulkadir ve Ferhat Alsancak. "Avrupa'da İslam Karşıtlığına Güncel Bakış." *Journal of Academic Social Science Studies* 15/92 (2022), 161-182.
- Naimi, Mohammad Naim. *Din ve Terör (Din ve Terör İlişkisinin Din Psikolojisi Açısından Değerlendirilmesi - Taliban Örneği)*. Konya: Necmettin Erbakan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2018.